

Pápateszéri vízimalmok

A kiállítás összefoglalása

Pápateszér község a Bakony és a Kisalföld találkozási pontján fekszik, a Pápai Bakonyalja itt eredő karsztvíz forrásai adják a vízienergiát, a Kisalföld gazdag gabonatermő vidéke az örölnivalót. Magyarországon egy település közigazgatási határain belül egykor Pápateszéren működött a legtöbb – szám szerint 25 – patakmalom. Wöller István malomkutató kezdeményezésére 1975-ben a táncházmozgalom alapítói – köztük Sebő Ferenc, Halmos Béla, Sebestyén Márta és mások - hat pápateszéri malmot építészetileg fölmértek. A Kovács István László építész és Szabó József iparművész szakmai irányításával végzett felmérés eredménye ma is megtalálható a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum dokumentációs tárában.

Ez a kiállítás a pápateszéri patakmalomokat és azok tulajdonosait, molnárait mutatja be térképek, levéltári adatok, telekjegyzőkönyvek, vízikönyvek, az 1975-ös építészeti felmérés és a Pápateszéri Molnár Céh Egyesület tagjainak helyszíni bejárásai alapján. Egy 1332-ben Károly Róbert király uralkodása idején Visegrádon kiállított oklevél két pápateszéri malomról tesz említést, ezek a Pápateszér és Bakonyszentiván között ma is a birtokhatáron folyó Szakács-ér keleti oldalán épültek. Az 1846-os második és az 1883-as harmadik katonai felmérés, valamint az 1857-es kataszteri térkép 25 vízimalmot jelöl Pápateszér területén. A Bánya-éren 14, a Váncz-éren 3, a Szakács-éren 8 patakmalom örölt.

A Reflex Környezetvédő Egyesület 2008 nyarán győrújbaráti patriótákkal közösen szervezte első vízimalmos táborát Pápateszéren. Vendégünk volt Halmos Béla és Kátai Zoltán. 2009-ben Győrben, 2010-ben Óriszentpéteren, 2011-ben Budapesten, a Hagyományok Házában rendeztünk kiállítást Pápateszéri vízimalmok címmel. 2014-ben meghívtuk Sebő Ferencet és zenekarát Pápateszérre, a kultúrházban adtak táncházzal egybekötött koncertet. 2018-ban Kátai Zoltán, 2019-ben Sebestyén Márta és Andrejszki Judit, 2020-ban Petrás Mária adott emlékezetes templomi koncertet a Pápateszéri Patakmalom Fesztiválon.

Kutattunk a szentendrei Skanzen dokumentációs tárában, a vízügyi és a pápai levéltárakban. Wöller István nyomán megtaláltuk és feldolgoztuk a pápateszéri patakmalomok vízikönyveit és a 25 teszéri malombirtok telekjegyzőkönyvét: ebből született két könyv, *A pápateszéri malmok vízikönyvei* (2014) és a *Pápateszéri molnárcsaládok* (2016) címmel. A Pápateszéri vízimalmok című kiállítás 2011-es sikere után elsőként Schvarcz Sándor vízimalma (korábbi nevén Kapcsándi) újult meg, s várja vendégeit igényesen berendezve Pápateszéren. Csaknem ezzel egyidőben kezdődött a Bögi (korábbi nevén Steckl) malom felújítása új vízikerekkel, belső kerékkel, malomkő járattal, garattal és korhű berendezési tárgyakkal. Utóbbi érdekessége, hogy Bögi István volt a Pápateszéri Molnár Céh utolsó mestere, s a malom ma is a család tulajdonában van. Harmadikként Schremmer Annának egykori malma (korábbi nevén Égett) alakult át, s várja vendégeit Malomtó vendégház néven. Az egykori András malom 2021-ben felújítás alatt áll. 2019 őszén megalapítottuk a Pápateszéri Molnár Céh Egyesületet. Célunk a patakmalomok és hozzájuk kapcsolódó molnár hagyományok megismertetése, ápolása.

További részletek: www.ptmce.hu

Kapcsolat: Pápateszéri Molnár Céh Egyesület 8556 Pápateszér, Petőfi Sándor utca 17. www.ptmce.hu e-mail.:

papateszermce@gmail.com

malomtúra – Nagy Péter 30 289 9940 npluszp@gmail.com

Bögi malom – Horváth Balázs 20 387 0897

Malomtó vendégház – Schremmer Anna 30 456 6218 schremmeranna@gmail.com

Schvarcz malom – Schvarcz Sándor 30 929 9233 maricsmarta@freemail.hu

A malmok előzetes bejelentkezéssel látogathatók.

Koncepció: Nagy Péter, tervezés: Szabó Melitta